

СТАНОВИЩЕ

От доц. д-р Венета Иванова Кацарска, преп. в Тракийски университет,
гр. Стара Загора

**Относно: представените от докторант Бояна Младен Алексов във
ФНПП – СУ „Св. Климент Охридски”, катедра Специална педагогика
материали за присъждане на научната степен „ДОКТОР” по
професионално направление 1.2. Педагогика
(Специална педагогика – Слухово-речева рехабилитация)**

Бояна Алексов Младенов представя дисертационен труд на тема: „Жестовата комуникация в обучението и рехабилитацията на деца с увреден слух”, автореферат на труда, както и списък на седем научни публикации.

Дисертационният труд съдържа 213 страници текст, библиографска справка и Приложение. Съдържанието е структурирано в Увод, три глави и Заключение.

Избраната тема, независимо от факта, че е застъпвана в различни аспекти и в чужбина и у нас, продължава да бъде актуална. Фокусът, който избира Бояна Алексов Младенов и научният ѝ ръководител – проф. д-р Цанка Попзлатева прави дисертационното изследване полезно и за теорията и за практиката защото е опит да се направи крачка напред по посока към ефективно и лишено от формалност общуване, обучение и цялостно функциониране.

Основната теза на докторантката е, че децата с предлингвистична глухота имат когнитивен потенциал да оперират с лингвистична информация в различни модалности, но визуалните жестови знаци и тяхната

семантика се усвояват по естествен и сензорно достъпен начин и при подходяща среда най-спонтанно могат да задоволяват потребности в общуването, предметно-практическата, учебната и умствената дейност. Тази теза не е нова за специалистите в разглежданата област, но за съжаление, все още в практиката тя не е намерила своето приложение. Бояна Алексов още веднъж фокусира вниманието върху нерешен, но много важен проблем като го поставя в ясни концептуални рамки. Разглеждането на жестовата комуникация е в контекста на Психолингвистичния подход. В сравнителен план се обсъждат теоретико-методологичните концепции на три подхода – Тоталната комуникация, Знаковия билингвизъм и дейностно-комуникативния подход.

Чрез литературния анализ докторантката демонстрира научна осведоменост (включени са 149 заглавия, от които 89 на кирилица и 60 на латиница), умения за извличане на необходимите за целите на изследването тези, факти и взаимовръзки и да ги интерпретира коректно. Позовава се на голям брой изследвания на различни автори у нас и в чужбина, цитира коректно. Това позволява да се направят приемливи изводи за положителната роля на знак-билингвистичната компетентност в езиков, когнитивен, социален и личностов аспект, както и да се предприеме експериментално проучване.

В теоретичната част са използвани различни термини като „знаков език”, „жестомимика”, „жестов език”. Същото може да се каже и за „глухи деца”, „нечуващи деца” и др. Желателно е да се избягва подобна употреба с оглед и известни семантични различия и принадлежността на всеки термин към съответната концепция.

Във втората глава е описано емпиричното проучване. Представени са по-важните понятия, с които докторантката оперира. Като цяло това е направено сполучливо. Би било по-уместно да се посочи съдържанието не толкова на „популация на Глухите”, колкото на понятието „глухи”.

Терминът „калкираща реч“ не е обяснен достатъчно добре, тъй като така представен, на практика посочва начина за комбиниране на жестовете, но елиминира словесното изречение.

Като цяло експерименталният дизайн е осъществен адекватно на общите цели на дисертационния труд. Включването на 60 ученика в изследването, предвид неголемия общ брой глухи ученици, избраните изследователски методи и особено обучаващия педагогически експеримент - иновационно обучение по Шахмат, процедурата на изследване, както и обработката на резултатите чрез подходящи статистически методи дават основание за валидни обобщения и изводи, а така също и за формулирането на научни приноси. Последните са обособени като такива с теоретико-методологичен, с теоретико-приложен и с определено приложен характер. Строгото им обособяване в посочените групи на практика може да се разглежда като условно. Може да се обобщи, че посочените научни приноси позволяват дисертацията да се приеме като успешно научно изследване.

Всички изводи и научни приноси се отнасят за ученици от специалните училища. Независимо, че това не е отразено в названието на дисертационния труд, нееднократно е подчертано в текста.

В съответствие с тенденцията за продуктово-ориентирано обучение на студенти, и особено на докторанти, заслужава внимание конструирането от докторантката Бояна Алексов, под ръководството на научния й раководител проф. д-р Цанка Попзлатева, Терминологичен вербално-знаков речник в помощ на знак-билингвистичното обучение по Шахмат, който е записан на CD и би могъл да се използва за практически цели, а също и, както сама отбелязва докторантката, да се обогатява и уточнява. Съставянето на този речник е ценен не само за практиката и това е важен мотив да направя по-долу предложение за присъждане на научната степен „Доктор“ на Бояна Алексов.

Мотив за предложението ми са и публикациите на докторантката (Някои от тях не са описани прецизно в списъка по отношение на годината на публикуване и броя на списанието). Те са общо седем на брой, като три от тях са напълно самостоятелни. И в трите се обсъждат въпроси, пряко свързани с темата на дисертационното изследване.

Бих искала специално да отбележа статията на Бояна Алексов, публикувана в сп. Специална педагогика през 2012, бр. 1 на тема „Лексикалните жестови и вербални знаци в семантичната обработка на информацията от ученици с увреден слух”. В нея са представени основната теза, хипотеза, задачи, контингента на изследването, неговата методика и получените резултати. По този начин авторката запознава специалистите с важни моменти от предприетото от нея изследване и вероятно не само ще насочи вниманието им към тази проблематика, към запознаване с дисертационния труд, но и ще ги провокира за използване на създадения от нея Терминологичен речник.

Заклучение

На основание научните достойнства на дисертационния труд и публикациите на Бояна Младен Алексов, предлагам на научното жури да ѝ бъде присъдена научната степен „ДОКТОР” по професионално направление 1.2. Педагогика (Специална педагогика – Слухово-речева рехабилитация).

София, 04.06. 20012

Подпис:
(доц. д-р Венета Кацарска)

